

ственост”, прикритост, може да навреди на диалога между заинтересованите страни, които са от различни равнища, сегменти и сектори на обществения живот. Накратко, решаването на ромските проблеми, както и на другите етнически въпроси, не са привилегия на едни пред други и осмислянето на важноста им от различните слоеве в обществото, превръщането им в *централен и открит публичен дебат* е перспективният път.

4. Методологически въпроси на подхода към ромите

След навлизането в морето от разработки и политики за ромите, възникват няколко важни методологически въпроса:

Първо, как да се “отделим”, да се абстрахираме от конкретните, стотиците проекти, за да *изведем какво е най-важното* от досега *постигнатото*, и кои са *причините* за слабата ефективност на досега предприетото за ромската интеграция в обществото? Имаме ли възможност да отсеем най-значимото, да обособим насоките на успешните политики и практики, както и на онова, което спъва постигането на позитивни резултати на интеграцията им.⁴ Сегашната ситуация на наличие на огромно количество проекти, изследвания, разработки, нормативни документи, политики и пр., без сериозна връзка помежду им, без ясно подреждане на направеното досега — не благоприятства значим ефект от продължаването на подобно „екстензивно развитие”, трупането на още и още, и още подобни разработки, без да знаем не е ли правено вече това, без да можем да преценим не се ли обезсмисля новопредложеното, доколкото са правени същите неща доскоро и т.н... Което означава не само неотложността на създаването на добре

⁴ Без да навлизам в детайли на спора между “либерализма” и “комунитаризма”, респ. мултикултурализма”, тук и по-нататък под “интеграция на ромите в обществото” не влагам крайни позиции за пълна асимилация, “претопяване”, “разтваряне” на ромите и другите етноси сред доминиращия български етнос, а съхраняване в балансиран пропорции на културната идентичност на етносите. Вж. подробно за разграничението либерализъм—комунитаризъм—мултикултурализъм в: Макариев 2004: 10-27.